

Streszczenie rozprawy doktorskiej Pauliny Pankiewicz pt:

BYĆ JAK PAUL CÉZANNE

Doświadczenie przestrzeni w procesie powstawania dzieła sztuki

Rozprawa doktorska napisana pod opieką dr hab. Huberta Czerepoka

Moja praca doktorska dotyczy zagadnienia doświadczenia przestrzeni w procesie powstawania dzieła sztuki. Koncentruję się w niej na indywidualnych uwarunkowaniach, które mają wpływ na sposób odbioru i przeżywania/percygowania tego, co nas otacza. W tym wypadku chodzi o konkretne miejsce, mocno osadzone w kontekście kulturowym – Górę Św. Wiktorii – bohaterkę wielu dzieł Paula Cézanne’a. W swoim projekcie podążam śladami nieżyjącego od ponad 100 lat artysty w realnej przestrzeni. Przemierzam zbocza masywu, którego obraz znamy tak dobrze dzięki dziesiątkom płócien pozostawionych przez malarza i sprawdzam, jak ta przestrzeń działa na mnie. Poznają ją na różne sposoby jako artystka, biegaczka, osoba o konkretnym zapleczu intelektualnym i obdarzona indywidualną wrażliwością. Doświadczam jej jednocześnie na wielu płaszczyznach, których nie da się od siebie odseparować, a z których najważniejszym pozostaje ruch, aktywność fizyczna. Moją pracę konstruuje głównie w oparciu o doświadczenie własnego ciała, traktując je jako narzędzie badawcze. Interesuje mnie jednostkowe doświadczenie przestrzeni i sposób przekazania go widzowi za pomocą języka sztuki.

W teoretycznej części swojej pracy, staram się wyjaśnić motywacje, stojące za każdym jej elementem, odsłonić zaplecze konkretnych realizacji. Rozpatruję swoje działania w kontekście prac innych artystów, podejmujących zbliżone tematy, a także filozofów i badaczy. Piszę tu też o swoich osobistych skojarzeniach, pojawiających się spontanicznie w procesie badawczym i twórczym, uwarunkowaniach i przeżyciach. Tekst ten nosi cechy zbioru notatek lub dziennika. Bywa nieciągły, podobnie, jak nieciągle było moje doświadczenie tej przestrzeni. Jednocześnie, staram się wejść w swobodny, twórczy dialog z kanonicznym dziełem sztuki, stale obecnym w tle mojej pracy, czyli obrazami Góry Św. Wiktorii autorstwa Paula Cézanne’a. Odkrywam na nowo ukazaną na nich przestrzeń, przeprowadzając jednocześnie proces jej dekonstrukcji. Tworzę specyficzne studium terenu, oparte na bliskiej relacji z obiektem badań.

Część praktyczna mojej pracy doktorskiej to pięć realizacji, składających się na jedną instalację – zbiór „dokumentów” zebranych lub stworzonych w ramach procesu badawczego. Noszą one tytuły: „Stwarzanie krajobrazu”, „Running Landscapes”, „Partytura C”, „Choreografia” oraz „Zawłaszczenie topografii”. Budując tę narrację, mieszam rzetelne dane z tworam i mojej wyobraźni, łączę efekty badań wizualnych, fizycznych i fizjologicznych. Wierzę, że w ten sposób mogę zabrać widza w podróż do mojego świata – osobistej rzeczywistości, którą udało mi się wykreować w procesie poznawania i badania tego wyjątkowego miejsca, jakim jest Góra Św. Wiktorii. Moje działania artystyczne, jak i sztukę w ogóle, widzę przez pryzmat komunikacji – przekazywania doświadczenia i budowania porozumienia.

Lekko żartobliwy tytuł projektu „Być jak Paul Cézanne” nawiązuje do filmu „Być jak John Malkovich” Spike’a Jonze’a z 1999, w którym pracownik nowojorskiego biurowca odkrywa tunel, będący „wejściem” do umysłu aktora Johna Malkovicha. Pracując nad swoimi realizacjami artystycznymi, zdecydowałam się na podróż w czasie i przestrzeni. Podążałam śladami Cézanne’a. Tropiłam jego kroki, zostawiając obok nich swoje. Obserwowałam krajobraz, który na pewno zmienił się od końca XIX wieku, kiedy to malarz przemierzał ze sztalugami Prowansję, pracując nad fantastycznym portretem zwielokrotnionym Góry Świętej Wiktorii. On powoli przemieszczał się przez plener, ja biegałam. On nieśpiesznie kładł kolejne ślady pędzla, które paradoksalnie były raczej drogą do „przeżywania” aniżeli „portretowania” pejzażu. Ja pośpiesznie skanowałam scenerię, przygotowując się do wyczerpujących zawodów. Wyjątkowość tej podróży polegała na poczuciu współbycia – „wejściu do głowy” Cézanne’a, nawet jeśli jest ono w teorii niemożliwe.

W celu realizacji swojej pracy odbyłam dwie podróże badawcze na Południe Francji, do Prowansji. Miesięczną, na przełomie kwietnia i maja 2018 r. i tygodniową w kwietniu 2019 r. Podczas badań terenowych i później, kiedy przeglądałam i porządkowałam zebrane materiały, starałam się zrozumieć złożoną naturę Góry Św. Wiktorii, stawiałam pytania i szukałam odpowiedzi w procesie ujawniania własnego sposobu i kąta percepcji. Niniejsza praca jest efektem tego procesu.

Paulina Pankiewicz

The summary of the PhD thesis by Paulina Pankiewicz titled:

BEING PAUL CÉZANNE

The experience of space in the process of creating a work of art

The thesis written under the supervision of dr hab. Hubert Czerepok

My PhD thesis explores the phenomenon of space in the process of creating a work of art. In it, I focus on the individual conditions which influence the way we perceive and experience our surroundings. In this case, it is a determined place, deeply embedded in the cultural context – Mt. Sainte-Victorie – the heroin of Paul Cézanne’s numerous works. In my project, I follow the late artist in real space. I wander across the mountainsides of the massif, whose image we know so well from tens of Cézanne’s paintings, and examine what impact this space has on me. I get to know it in different ways: as an artist, a runner, a person with a determined intellectual background, and with my own individual sensitivity. I experience it simultaneously on many inseparable levels, among which movement and physical activity are the most important. I construct my work on the basis of the experience provided by my body, which I treat as my main research tool. I am interested in the individual experience of space and the way it is conveyed to the viewer through the language of art.

In the theoretical part of the thesis, I intent to explain the motivation behind each of the elements of my work, exposing their background. I analyse my activity in the light of the works of other artists dealing with similar topics, as well as those of philosophers and scholars. I also write about my own ideas and connotations that come up spontaneously during research and the creative process. The text resembles a collection of notes or a journal. It is sometimes interrupted, just like my experience of this space was. At the same time, I try to engage in a free creative dialogue with a canonical work of art, continuously present as a backdrop of my work, namely the images of Mt. Sainte-Victorie painted by Paul Cézanne. I rediscover the space depicted in them, while also deconstructing it. I create a particular study of the terrain, based on the close relationship with its subject.

The practical part of my thesis comprises five pieces forming one installation – a collection of “documents” acquired or created during the research process. Their titles are: *Creating a Landscape*, *Running Landscapes*, *Music score C*, *Choreography*, *The Appropriation of Topography*. While developing this narration, I mix real data with fantasies, and combine the results of visual, physical and physiological research. I believe that this approach allows me to take my spectator on a journey to my world – my personal reality, created in the process of studying and examining such exceptional place as Mt. Sainte-Victorie. I understand my artistic activity, and art in general, as communication – conveying experience and building understanding.

The slightly tongue-in-cheek title of the project *Being Paul Cézanne* refers to the title of Spike Jonze’s 1999 film *Being John Malkovich*, in which an employee of a New York skyscraper discovers a tunnel leading to the mind of John Malkovich. While working on my art installation, I undertook a journey in time and space. I traced Cézanne’s footsteps, placing mine next to his. I studied the landscape, which had obviously changed since the late nineteenth century, when the painter wandered around Provence with his easels, working on his fantastic multiple portrait of Mt. Sainte-Victorie. He roamed the terrain leisurely, I ran. He applied the subsequent brush strokes slowly, which paradoxically was a way to “experience” rather than “portray” the landscape. I scanned it hurriedly, preparing for a strenuous competition. For me, the exceptionality of this journey lied in the feeling of co-being – “entering Cézanne’s head”, even though it may be virtually impossible.

In order to carry out my work I undertook two research journeys to the South of France. A month-long trip in April and May 2018, followed by a week-long trip in April 2019. During terrain research and later, while looking through and organising the collected material, I tried to understand the complex nature of Mt. Sainte-Victorie, asking questions and looking for answers in the process of uncovering my own perspective and perception. This work is the result of this process.

Paulina Pankiewicz